

FLUID

Marc L. Greenberg, doktor slovanskega jezikoslovja, Kansas, ZDA

Kako je dedek vznemiril Richarda Nixona

Dragi Marc!

Pred poldrugim letom sva si dopisovala prvič in davno je že za vami izid Zgodovinskega glasoslovja slovenskega jezika pri mariborski založbi Aristej. Tudi vaš doktorat iz prekmurščine je daleč za vami, ste pa definitivno verjetno edini Američan z disertacijo iz tega malega jezika, ki ga govori za eno malo ameriško predmestje govorcev.

Medtem ko se nisva slišala, videla, brala, se je toliko zgodilo. Dobili ste prvega temnopoltega demokratskega predsednika Baracka Obama, bushizem bo čez noč pozabljen.

Kako doživljate ta občuten vrednostni preskok, ki so ga hoteli ameriški volivci? Svet je v evforiji zaradi Amerike, kot je bil prej v vsesplošni (anti)buševski averziji.

Kje ste ta čas s svojim delom na prekmurskem, slovenskem in slovanskem jezikoslovju? Pišete mi, da ste se med tem zimskim dopustom lotili članka o svojem pokojnem dedku, ki je bil novinar pri Los Angeles Timesu med 1930 in 1973. Njegovo življenje je zaznamoval poseben dogodek, ko ga je Richard Nixon omenil v govoru leta 1962, o čemer se še danes piše. Kako je bilo res s to

vašo vznemirljivo družinsko potjo, ki vodi od ukrajinskega Novograda-Volynska preko Kalifornije nazaj do Slovenije?

Vprašanje lastne etnične, nacionalne in globalne identitete vas verjetno kot Američana, Žida, poročenega s Slovenko, še vedno zelo okupira. V Kansasu ste, imata 20-letnega sina in 17-letno hčer in ste dvojezična družina. Kako vidite Slovenijo danes, če jo primerjate s tistimi leti, ko ste prišli prvič kot Fulbrightov študent?

Rojeni ste v Los Angelesu, diplomirali ste iz ruske književnosti, magistrirali 1984. na čikaški

univerzi in doktorirali leta 1990 na kalifornijski univerzi v Los Angelesu (UCLA) z disertacijo iz prekmurskega narečja. V Kongresni knjižnici ste si menda sposodili en izvod zapisa prekmurskega govora iz gramatike Avgusta Pavla s preloma 19. in 20. stoletja. In odločili ste se za teren, za odhod v Prekmurje, in to v burnih časih od 1988 do novega leta 1990.

Kak je danes položaj slovenistike, slovanskih jezikov na ameriških univerzah? Kot predstojnika Oddelka za slavistiko na Univerzi v Kansasu vas je že pred poldrugim letom skrbelo, da vpis na slovanske

jezike upada, financiranje usiha in se preusmerja v arabščino in kitajščino. Pred časom sva govorila o jeziku kot minskem polju, o obremenjenosti z ideologijami, politiko. Kako je vam, ki govorite skoraj vse slovanske jezike, madžarščino, finščino, albansko, nemško, francosko, latinsko, sanskrt, starocerkvenoslovansko, pridejo taka znanja v Ameriki sploh lahko do izraza?

In vaš stik z ruskim svetom - ruska sedemstrunska kitara, je še aktualna?

Zasneženi pozdrav v prerijo, **Melita Forstnerič Hajnšek**

Kot smo se spominjali 1968., se bomo 2008.

Draga Melita,

vaše pismo sem prejel med zimskimi počitnicami, ko sem, namesto da bi pripravljala načrt predavanj za naslednji semester (rusko glasoslovje in oblikoslovje, ruska zgodovinska slovnica), raje odlašal in pisal življenjepis svojega pokojnega dedka Carla (Carl Greenberg, 1908-1984) za Wikipedijo. O njem sem v zadnjih letih veliko razmišljal iz več razlogov. Seveda sem ga poznal kot otrok in mladenič, vse tja do podiplomskih študijskih let, ko je nenadoma umrl, zadet od kapi. Spominjam se ga kot tihega moža, verižnega kadičca, ki je oboževal svoja vnuka. Leta 1973, star komaj 65 let (kar je bila takrat predpisana starost za upokožitev), se je upokojil kot urednik za notranjo politiko pri dnevniku Los Angeles Times. To so bili vznemirljivi časi, ko je afera Watergate spremenila politično sceno, a obenem tudi intenzivirala nezaupanje do oblasti iz prejšnjega desetletja. Če je bilo vodilo šestdesetih let "Nikoli ne zaupaj ljudem, ki jih imajo več kot 30", je bilo v naslednjem desetletju "Nikoli ne zaupaj ljudem na oblasti". Zdaj ko sem starejši in ko je izšlo že nekaj knjig, ki omenjajo dedkovo delo, imam potrebno zgodovinsko distanco, da lahko nanj pogledam še z druge strani, kot na novinarja in vidno osebnost tistega časa. V nedavno izdani knjigi o baby boom generaciji znani ameriški televizijski novinar Tom Brokaw omenja dogodek iz leta 1968, ko mu je moj dedek, ki je poročal z zborovanja kalifornijske demokratske stranke pred kandidacijo Lyndona Johnsona za reelekcijo, v zvezi s prevladujočim diskurzom na ameriški levici rekel: "Mislim, da se staram. Sploh ne razumem vse te nove retorike." Brokaw, ki opisuje dedka kot "visoko spoštovanega političnega dopisnika za Los Angeles Times, ki je poročal o političnih kampanjah od štiridesetih let prejšnjega stoletja," je v dedkovi pripombi videl ne le, da je bil dedek predstavnik njegove generacije, ampak da je svojo izjavo tudi naznanil pomembno prelomnico: baby boom generacija se je osamosvojila in zdiferencirala od generacije, ki je zrasla pred drugo svetovno vojno.

Kot mnogi Američani sem bil seveda izredno vesel izvolitve Baracka Obame. Tri mesece starejši od mene Obama predstavlja mojo generacijo in govori o stvareh, v katere tudi sam verjamem. Odraščal sem podobno kot najbrž Obama - v prepričanju, da so ZDA dežela neskončnih možnosti, inovacij, pravičnosti in dostojanstva. Cheneyjevo predsedstvo (skoraj si ne morem predstavljati, da je bil Bush kaj več kot njegova marioneta) imam za ciničen zasuk v skrajno desno, ki je izkoristil paranoične krščanske fundamentaliste za uresničitev izključno poslovno usmerjenih ciljev. V teh ciljih so neomejene možnosti in spremembe vrednota samo do te mere, kolikor lahko pripomorejo k čim večjemu profitu, medtem ko sta pravičnost in dostojanstvo po tem pojmovanju sveta prazni kategoriji. Administracija je dobila drugi mandat zaradi strahu pred arabskim ekstremizmom, kar je bila naravna posledica 11. septembra, ta strah pa je kar najbolj izkoristila, da je obdržala moč. Enako kot se spominjamo leta 1968, se bomo kot prelomnice spominjali leta 2008. Resnično verjamem, da bo to preobrat, ko bodo ponovno zaživele osnovne ameriške vrednote. In če bo ta paradigma v boju proti temnim silam tega sveta neuspešna, bo to velika izguba za človeštvo, ne le za Ameriko.

Članki in knjige pa osvetljujejo mojega dedka še z enega vidika. V znanem govoru po porazu v kampanji za guvernerja Kalifornije leta 1962 se je Richard Nixon jezil nad tiskom, češ da je bil do njega krivičen, a pri tem izvzel mojega dedka, ki je bil po njegovem edini novinar, ki ga je obravnaval pravično, na kar je moj dedek, tankovesten do skrajnosti, ponudil odstop (ki pa je bil zavrnjen). Ta pripetljaj je bil v reviji Time razložen takole: "Razlog, da Nixon ni ozmerjal Carla Greenberga, je delno mogoče razložiti z Greenbergovim pristopom do političnega novinarstva. 'Politiko pokriva,' pravi kolega, 'kot bi bila neke vrste kriminal.' Greenberg je dejansko delal kot policijski poročevalec, preden se je lotil političnega novinarstva, in delo s policijo ga je izučilo, da se policijski poročevalec, enako kot policaj, nima pravice

Tri mesece starejši od mene Obama predstavlja mojo generacijo in govori o stvareh, v katere tudi sam verjamem

iti sodnika. To prepričanje je prinesel s sabo na politično prizorišče, najprej za Hearstov Los Angeles Examiner, nato pa od leta 1961 za (Los Angeles) Times. 'Čutim', pravi Greenberg, 'da sem, tudi če človeka sovražim, bralcem dolžan pošteno poročati, kaj je rekel in storil.' Mislim, da lahko vzamemo njegovo izjavo dobesedno. A zame, ki sem dedič njegove DNK in ki neprestano vrtam po zapletenem pojmu identitete, se tu zastavlja vprašanje, kaj ga je sploh motiviralo, da je delal to, kar je. Kar me pripelje nazaj k lastnim interesom. Zakaj sem zapustil varno okolje južne Kalifornije in se lotil terenskega dela in šel zapisovat narečne posebnosti v Prekmurje? Mislim, da je tako mojega dedka kot mene motiviralo zanimanje za ljudi. Kaj ljudje delajo tam? Zakaj in kako to delajo? Kar ljudje delajo, je zanimivo samo po sebi, zakaj bi to potrebovalo uredniški poseg? Že sam opis je fascinanten! Ti vzgibi so bili v meni, še preden sem lahko izgovoril besede, ki bi jih izrazile. Skoraj sem prepričan, da je bilo prav to zanimanje tisto, kar je tudi dedka vsako jutro gnalo v službo.

Sprašujete, kaj trenutno delam v stroki. V letu 2008 sem bil vesel izida svoje knjige A Short Reference Grammar of Slovene (Kratka slovanska slovnica). V novem letu se veselim številnih novih in starih projektov. Prav zdaj se ukvarjam s prevodom iz madžarščine in kritično izdajo slovnice Avgusta Pavla Vend nyelvtan (Prekmurska slovnica) v sodelovanju s kolegom Markom Jesenskom in Marijo Bajzek. Pavel me je prevzel z delom in kot človek in mi vzbudil podobno občudovanje kot moj dedek. Tudi Pavel je bil po srcu poročevalec, ki je z veliko ljubeznijo zapisoval govor svojega kraja in zajel njegovo bistvo ter ga ohranil za prihodnje generacije. Čeprav razumem, zakaj je to delo iz l. 1942 ostalo v rokopisu, se mi zdi čudovit spomenik avtorjevi znanstveni natančnosti, ustvarjalnosti in predanosti kulturi njegovega kraja in si zasluži objavo.

Še vedno igram kitaro in lani sem v Lawrenceu ustanovil kitarski kvartet. S kvartetom bomo šli v severno Nemčijo, kjer bomo imeli poleti šest koncertov skupaj s kitarskim orkestrom iz pobratene-

ga mesta Eutin. Moje najljubše skladbe za kitaro so trenutno dela Sergeja Orehova (1935-1998), imenitnega ruskega kitarista, ki je za moderno izvedbo priredil romsko glasbo. Zanimanje za rusko kitaro mi omogoča vzdrževati tesen stik z rusko kulturo in z odličnima izvajalcema glasbe za sedemstrunsko kitaro Olegom Timofeevom in Vadimom Kolpakovom. Na srečo je središče sveta sedemstrunske kitare zdaj v Iowa Cityju, kar je samo eno uro stran od kraja, kjer študira sin, in pet ur vožnje od Lawrencea. Na stara leta mi bo globalizacija čisto všeč: svet prihaja k meni, namesto da bi jaz potoval v daljne kraje, da bi ga spoznal.

Vse najboljše v novem letu,

Marc